

Examen VMBO-GL en TL

2021

tijdvak 2
donderdag 17 juni
9.00 - 11.00 uur

maatschappijkunde CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling op het correctievoorschrift opgenomen.

Dit examen bestaat uit 42 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 63 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Politiek en beleid

tekst 1

Raadgevend referendum afgeschaft

Een meerderheid van de Eerste Kamer heeft ingestemd met de afschaffing van het raadgevend referendum. Eerder stemden de coalitiepartijen in de Tweede Kamer al voor afschaffing.

naar: www.ad.nl van 10 juli 2018

Lees tekst 1.

- 1p 1 Er zijn altijd voor- en tegenstanders geweest van het houden van een referendum. Uit tekst 1 blijkt dat de tegenstanders in het parlement een meerderheid hebben behaald.
- Wat is een punt van kritiek van tegenstanders op het houden van een referendum?
- A De burgers hebben hierdoor geen enkele invloed op het politieke proces.
 - B De Hoge Raad kan elke referendumsuitslag tegenhouden.
 - C De macht van de volksvertegenwoordigers neemt af.
 - D Het draagvlak voor politieke besluiten die genomen moeten worden, wordt groter.

tekst 2

Eindelijk een oplossing

De Macedonische en de Griekse premier kondigden een nieuwe naam aan voor de Republiek Macedonië. Het buurland van Griekenland heet in de toekomst 'Republiek Noord-Macedonië'. Griekenland houdt een toetreding van Macedonië tot de Europese Unie niet meer tegen als de nieuwe naam Republiek Noord-Macedonië inderdaad wordt ingevoerd.

naar: www.nrc.nl van 12 juni 2018

- 1p 2 Uit tekst 2 blijkt dat de Republiek Noord-Macedonië wil toetreden tot de Europese Unie.
Welk recht krijgt de Republiek Noord-Macedonië in ieder geval als zij toetreedt tot de Europese Unie?
De Republiek Noord-Macedonië krijgt dan het recht
- A om de eigen economie te beschermen tegen de lidstaten van de Europese Unie.
 - B om een deel van de Noord-Macedonische wetgeving in te voeren in de Europese Unie.
 - C om haar eigen vertegenwoordigers in het Europees Parlement te kiezen.
 - D om mensen uit andere landen van de Europese Unie te verbieden in de Republiek Noord-Macedonië te werken.

tekst 3

Koning is maatschappelijk actiever dan ooit

De nieuwjaarsontvangst is de eerste van de ongeveer 250 publieke optredens, werkbezoeken in binnen- en buitenland en andere bezigheden die koning Willem-Alexander jaarlijks heeft. De koning is maatschappelijk actiever dan ooit. Tegelijkertijd is de politieke inbreng van het staatshoofd steeds kleiner geworden.

Eind vorig jaar kwam er een rapport uit met aanbevelingen over 'democratie en rechtsstaat in balans'. Daarin staat vrijwel niets over de rol van de koning, terwijl hij toch echt samen met de ministers ... vormt.

naar: www.nos.nl van 19 januari 2019

- 1p 3 Wat moet er op de puntjes in tekst 3 komen te staan?
- A de Hoge Raad
 - B de regering
 - C het kabinet
 - D het parlement

Zie tekst 3.

- 2p 4 Nederland is een constitutionele monarchie. Hieronder staan vier uitspraken over de Nederlandse constitutionele monarchie.
- 1 De ministers zijn verantwoordelijk voor de uitspraken van de Koning.
 - 2 De Koning maakt onderdeel uit van de rechtsprekende macht.
 - 3 De macht van de Koning is beperkt door de Grondwet.
 - 4 De Koning heeft een representatieve en symbolische functie.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul juist of onjuist in.*
- 1 = ...
2 = ...
3 = ...
4 = ...

tekst 4

Tweede Kamer verdeeld over landbouwplannen

De coalitiepartijen in de Tweede Kamer zijn positief over de nieuwe landbouwplannen van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Wel roept D66 de minister op om haar plannen snel om te zetten in concrete maatregelen.

Oppositiepartijen in de Tweede Kamer zijn kritisch: "Dit is niet genoeg", vindt de Partij voor de Dieren.

naar: www.destentor.nl van 9 september 2018

Lees tekst 4.

- 1p 5 Overheidsbeleid komt in verschillende fasen tot stand. In welke fase bevinden de landbouwplannen uit tekst 4 zich? in
- A fase 1: het uiten van wensen
 - B fase 2: het vergelijken of afwegen van problemen
 - C fase 3: het beslissen over problemen
 - D fase 4: het uitvoeren van besluiten
- 2p 6 In tekst 4 is te lezen dat de Partij voor de Dieren de plannen van de minister niet genoeg vindt. De partij wil dat de minister met betere plannen voor de landbouw komt. Tweede Kamerleden hebben rechten om het politieke besluitvormingsproces te beïnvloeden. Voorbeelden daarvan zijn het recht om mondelinge en schriftelijke vragen te stellen.
- Noem **twee andere** rechten die een Tweede Kamerlid vanuit zijn functie heeft om te proberen in dit stadium van het politieke besluitvormingsproces de landbouwplannen van de minister te beïnvloeden.
- 1p 7 In tekst 4 wordt gesproken over oppositiepartijen. In welk overheidsorgaan zitten **geen** vertegenwoordigers van oppositiepartijen? in de
- A Eerste Kamer
 - B gemeenteraad
 - C Provinciale Staten
 - D regering

- 1p 8 Als er Tweede Kamerverkiezingen zijn geweest, volgen een aantal stappen die moeten leiden naar een nieuwe regering.
- 1 Er wordt een informateur benoemd.
 - 2 De verkiezingsuitslag wordt vastgesteld.
 - 3 Er wordt een debat in de nieuwe Tweede Kamer gehouden over de verkiezingsuitslag.
 - 4 De leiders van de coalitiepartijen presenteren het regeerakkoord aan de Tweede Kamer.
 - 5 Na besprekingen komen de partijen die willen samenwerken tot een overeenkomst.

Wat is de juiste volgorde die wordt doorlopen om een nieuwe regering te kunnen presenteren?

- A 2 - 4 - 3 - 1 - 5
- B 2 - 3 - 1 - 5 - 4
- C 2 - 1 - 3 - 5 - 4
- D 2 - 5 - 4 - 1 - 3
- E 2 - 3 - 4 - 1 - 5

afbeelding 1

bron: poster van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht uit 1918 van Theo Molkenboer

Bekijk afbeelding 1.

- 1p 9 Deze poster van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht verscheen in 1918. De vereniging streefde voor vrouwenkiesrecht. Vrouwen kregen in 1919 stemrecht. Sinds 1919 is er in Nederland algemeen kiesrecht. De Nederlandse parlementaire democratie heeft een aantal kenmerken. Een daarvan is dat de verkiezingen vrij moeten zijn.
- Noem het andere kenmerk waaraan verkiezingen in Nederland moeten voldoen.

tekst 5

Gaswinning Groningen wordt onderzocht

De Tweede Kamer stelt een parlementaire enquête in naar de gaswinning in Groningen.

De enquête moet duidelijk maken welke risico's er zijn genomen, hoe de schade is ontstaan, wat er anders had gekund en welke lessen er kunnen worden getrokken voor de toekomst.

naar: www.nos.nl van 5 maart 2019

Lees tekst 5.

- 1p 10 De Tweede Kamer heeft twee taken.
→ Welke taak van de Tweede Kamer is in tekst 5 te herkennen? Leg je antwoord uit.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De taak van de Tweede Kamer is ..., want ...

tekst 6

Massaal protest: 100.000 handtekeningen

Ruim 100.000 Nederlanders hebben zich aangesloten bij de campagne van Foodwatch tegen de verhoogde btw-heffing op groente en fruit. Foodwatch is een belangenorganisatie die strijdt voor eerlijk, veilig en gezond eten. Vanaf overmorgen gaat de btw op groente en fruit omhoog van 6 naar 9 procent. Foodwatch wil dat de verhoging niet doorgaat. De regering zegt dat dit vanwege Europese regels niet kan.

naar: www.ad.nl van 30 december 2018

Lees tekst 6.

- 2p 11 Ruim 100.000 Nederlanders hebben zich aangesloten bij de campagne van Foodwatch.

Foodwatch kan verschillende acties organiseren om de druk op de regering te verhogen.

Hieronder volgen vier mogelijke acties:

- 1 het organiseren van een consumentenstaking
- 2 het lobbyen bij leden van het Europees Parlement
- 3 het bezetten van het ministerie van Financiën
- 4 het blokkeren van vrachtauto's die groente en fruit vervoeren

→ Geef per actie aan of dit wel of niet een openlijke actie is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul wel of niet in.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

Zie tekst 6.

- 1p 12 Welke instantie controleert of Nederland de Europese regels goed uitvoert?

- A de Europese Commissie
- B de Europese Raad
- C het Europees Hof van Justitie
- D het Europees Parlement

tekst 7

Kritiek vanuit VVD op partij

VVD'ers missen ... waarden bij hun partij. Er is onvrede onder VVD'ers over de politieke koers van hun partij.

Drie VVD-burgemeesters maakten kenbaar zich niet te herkennen in de politieke lijn die onder de nieuwe fractievoorzitter van de Tweede Kamer is ingezet.

naar: www.nrc.nl van 14 januari 2019

- 1p 13 Welk begrip moet op de puntjes in tekst 7 worden ingevuld?
- A christendemocratische
 - B liberale
 - C rechtsextremistische
 - D sociaaldemocratische

tekst 8

'Klimaat-tegenslag' voor kabinet

Het kabinet moet de uitstoot van CO₂ naar aanleiding van een rechtszaak mogelijk met 9 megaton meer terugbrengen. De kans is hierdoor groot dat het kabinet op korte termijn nog eens extra ingrijpende maatregelen moet doorvoeren om het klimaatprobleem aan te pakken.

naar: www.nos.nl van 21 januari 2019

Lees tekst 8.

- 1p 14 Uit welke personen bestaat het kabinet?

tekst 9

Tweede Kamer dient ... in

Een ... van de Tweede Kamer tegen de minister voor Medische Zorg, vanwege de onvoldoende ambulancezorg in Flevoland, heeft het niet gehaald. Alleen PVV, SP, DENK en de Partij voor de Dieren stemden voor.

De minister werd fel bekritiseerd over de gedeeltelijke sluiting van het ziekenhuis in Lelystad vorig jaar en de gevolgen daarvan voor de tijd die nodig is om een patiënt in een ziekenhuis te krijgen.

naar: het Reformatorisch Dagblad van 14 februari 2019

- 1p 15 Welk begrip moet twee keer op de puntjes in tekst 9 worden ingevuld?
- A amendement
 - B enquête
 - C initiatiefwetvoorstel
 - D motie

tekst 10

Klimaatmars trekt 40.000 mensen

De organisatie van de klimaatmars schat dat er zo'n 40.000 mensen aanwezig waren. De demonstranten verzamelden zich rond 13.00 uur op een regenachtige Dam.

Zo'n vijftig maatschappelijke organisaties en diverse politieke partijen hebben zich bij het protest aangesloten, dat wordt georganiseerd door Milieudefensie, FNV, Oxfam Novib, Greenpeace, DeGoedeZaak en de Woonbond.

Onder de demonstranten waren onder anderen prinses Irene, veel politici en BN'ers zoals Bert Visscher en Georgina Verbaan. Voorafgaand gaf de bisschop van Haarlem-Amsterdam zijn zegen aan de mars.

naar: www.destentor.nl van 10 maart 2019

- 2p 16 Waaruit kun je uit tekst 10 afleiden dat klimaatverandering een politiek probleem is? Geef **twee** kenmerken van een politiek probleem die zijn te herkennen in tekst 10.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Twee kenmerken van een politiek probleem die in tekst 10 te herkennen zijn:
- 1 ...
 - 2 ...

tabel 1

De zetelverdeling van de gemeenteraad van Nijmegen.

partij	aantal zetels
GroenLinks	11
D66	6
SP	5
VVD	4
Stadspartij DNF	3
PvdA	3
Partij voor de Dieren	2
CDA	2
VoorNijmegen NU	1
50PLUS	1
Gewoon Nijmegen	1

bron: www.nijmegen.nl van 13 maart 2019

2p 17 Naar aanleiding van tabel 1 worden de volgende vier uitspraken gedaan.

- 1 De landelijke rechtse partijen hebben een meerderheid in de gemeenteraad.
- 2 In de gemeenteraad zit minimaal één partij die zich baseert op de Bijbel.
- 3 Er zitten vier lokale partijen in de gemeenteraad van Nijmegen.
- 4 Als GroenLinks voor een bepaald voorstel is, zijn er minstens twee partijen nodig om een meerderheid voor dat voorstel te krijgen.

→ Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul juist of onjuist in.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

tekst 11

Rechter: Pannenkoek zeggen is beledigend

Een man uit Delfzijl is veroordeeld tot een werkstraf van 20 uur, omdat hij agenten beledigde. Hij noemde hen pannenkoek. De rechter vond de belediging bewezen. Pannenkoek kan ook sukkel betekenen, aldus de rechter en dat is beledigend.

De verdachte noemde de veroordeling 'bizar' en kondigde aan in hoger beroep te gaan. Zijn advocaat pleitte voor vrijspraak, omdat er volgens hem geen strafbaar feit is gepleegd.

Het gerechtshof in Den Haag bepaalde in een vergelijkbare zaak dat het woord pannenkoek niet opgevat kan worden als een belediging.

naar: www.dvhn.nl van 19 oktober 2016

- 1p 18 In tekst 11 staat dat twee verschillende rechtbanken in vergelijkbare zaken een ander besluit hebben genomen. Welke instantie heeft als taak om aan te geven hoe het wetsartikel waarover in tekst 11 onenigheid bestaat, uitgelegd moet worden?
- A de Hoge Raad
 - B de Nationale ombudsman
 - C de reclassering
 - D het ministerie van Veiligheid en Justitie

tekst 12

Winkelmedewerker slaat dief het ziekenhuis in

Een medewerker van een slijterij in Groningen, die een winkeldief met een drankfles mishandelde, wordt niet vervolgd. Het Openbaar Ministerie stelt dat de medewerker uit ... heeft gehandeld.

De dief stak een fles in zijn zak en werd daarbij betrapt door een medewerker van de slijterij. De winkeldief werd woest en gooide drankflessen door de winkel.

Er ontstond een worsteling in de winkel, waarbij de medewerker een fles gebruikte om de winkeldief te overmeesteren. Hij gaf de man met de fles een klap op zijn hoofd. De winkeldief kon worden vastgehouden tot de politie kwam.

naar: www.rtvnoord.nl van 1 november 2018

- 1p 19 Welk begrip moet op de puntjes in tekst 12 worden ingevuld?
- A eigenrichting
 - B noodweer
 - C ontoerekeningsvatbaarheid
 - D overmacht

tekst 13

Tweede Kamer botst met de minister over rechtsbijstand

Het lukt de minister voor Rechtsbescherming nog niet om een hervorming van de gesubsidieerde rechtsbijstand in te voeren.

De minister wil dat burgers minder vaak naar de rechter stappen.

Tegenstanders denken dat op deze manier vooral armere mensen toegang tot de rechter wordt ontzegd.

naar: het Reformatorisch Dagblad van 23 januari 2019

Lees tekst 13.

- 1p 20 Welk kenmerk van de rechtsstaat wordt volgens de tegenstanders aangetast als de hervorming uit tekst 13 wel wordt ingevoerd?
- A de machtscheiding
 - B de rechtsgelijkheid
 - C de rechtshandhaving
 - D de rechtsorde

tekst 14

Tieners hard aangepakt: uren in de cel voor stelen koekje

Een rol koekjes, lipgloss, een zak snoep of een blikje fris. Een minderjarige die een van deze producten zonder afrekenen in zijn jaszak of rugzak stopt, de winkel uitloopt en wordt betrapt, hoeft niet meer te rekenen op slechts een goed gesprek. “Tegenwoordig is het bijna zeker dat je staande wordt gehouden en mee moet naar het politiebureau”, zegt een jeugdadvocaat.

naar: www.parool.nl van 24 november 2018

Lees tekst 14.

- 2p 21 Tessa (15 jaar) heeft lipgloss gestolen bij een drogisterij. Hieronder staan vijf verrichtingen van de politie. De politie mag Tessa
- 1 naar een ID-bewijs vragen.
 - 2 fouilleren.
 - 3 maximaal 160 uur vasthouden voor verhoor.
 - 4 arresteren op straat.
 - 5 direct een leerstraf opleggen.
- Welke **drie** verrichtingen mag de politie uitvoeren **zonder** toestemming van de officier van justitie? Schrijf de drie juiste nummers op.

Zie tekst 14.

- 1p 22 Beleid kan een preventieve of een repressieve werking hebben. Uit tekst 14 valt op te maken dat het beleid veranderd is.
- Is het beleid uit tekst 14 preventiever of repressiever geworden? Leg je antwoord uit.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
Het beleid is ... geworden, want ...

tekst 15

Daling van aantal strafzaken

De rechters in Nederland behandelden 93.000 strafzaken in 2017, wat 2 procent minder was dan in 2016.

Dit blijkt uit een rapport van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, de Raad voor de rechtspraak en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Uit het rapport blijkt ook dat een deel van de criminaliteit buiten beeld blijft. Slachtoffers van bijvoorbeeld cybercriminaliteit hebben een lagere aangiftebereidheid, waardoor deze vorm van criminaliteit ondervertegenwoordigd is in de geregistreeerde criminaliteit.

naar: www.nu.nl van 15 oktober 2018

- 2p 23 In tekst 15 staat dat cybercriminaliteit buiten beeld blijft, omdat er een lage aangiftebereidheid is.
→ Welke **twee** soorten onderzoek kunnen een beter beeld geven van de werkelijke omvang van cybercriminaliteit?
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
onderzoek 1 = ...
onderzoek 2 = ...

tekst 16

Vijftien jaar cel na doden man

Wegens het doden van een 72-jarige half verlamde man in een verzorgingshuis is een 51-jarige man veroordeeld tot vijftien jaar cel en tbs.

naar: www.telegraaf.nl van 31 januari 2019

Lees tekst 16.

- 1p 24 Een rechter kiest uit drie groepen van sancties als hij een verdachte veroordeelt.
→ Uit welke groep of groepen komt of komen de opgelegde sancties uit tekst 16?

- 2p 25 Het Nederlandse strafrecht en het strafproces hebben een aantal uitgangspunten.
Hieronder volgen vier uitspraken over deze uitgangspunten.
- 1 Iedereen wordt voor schuldig gehouden totdat zijn onschuld door de rechter is bewezen.
 - 2 Bij ontoerekeningsvatbaarheid wordt de schuld aan de dader toegeschreven.
 - 3 Iedereen heeft recht op een eerlijk proces voor een onafhankelijke en onpartijdige officier van justitie.
 - 4 Iemand kan alleen worden veroordeeld en bestraft voor handelingen die in de wet strafbaar zijn gesteld.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul juist of onjuist in.
- 1 = ...
2 = ...
3 = ...
4 = ...

tekst 17

Huis van Herstel

Almelo krijgt volgend jaar een Huis van Herstel. Het Huis van Herstel is een kleinschalige woonvoorziening met voor maximaal 29 gedetineerden: 23 mannen en 6 vrouwen. Zij komen hier te wonen, omdat zij in de laatste fase van hun detentie zitten.

Deze groep gedetineerden heeft extra zorg en aandacht nodig om weer volwaardig deel uit te kunnen maken van de samenleving.

naar: www.rtvoost.nl van 26 oktober 2018

Lees tekst 17.

- 1p 26 Welk doel van straffen past bij het Huis van Herstel?
- A genoegdoening
 - B resocialisatie
 - C vergelding
 - D wraak
- 1p 27 Van welk beleid is sprake in tekst 17?
- A gevangenisbeleid
 - B jeugdbeleid
 - C opsporingsbeleid
 - D vervolgingsbeleid

tekst 18

Voorwaardelijke straf voor man die politici bedreigde

Een 26-jarige man uit Apeldoorn is veroordeeld tot een voorwaardelijke celstraf van 120 dagen voor het bedreigen van landelijke politici. Volgens een deskundige heeft de man psychische problemen en is daarom verminderd toerekeningsvatbaar. Hij stuurde teksten naar onder andere minister-president Mark Rutte en Tweede Kamerleden.

naar: www.nos.nl van 1 februari 2019

Lees tekst 18.

- 2p 28 In tekst 18 is het dilemma van de rechtsstaat te herkennen: de botsing tussen het belang van de rechtshandhaving en het belang van de rechtsbescherming.

→ Welk belang staat voorop in tekst 18: het belang van de rechtshandhaving of het belang van de rechtsbescherming? Leg je antwoord uit aan de hand van het gekozen begrip.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

In tekst 18 staat het belang van de ... voorop, want ...

tekst 19

Harde taal van premier Mark Rutte

Minister-president Mark Rutte zou de relschoppers die met Oud en Nieuw hulpverleners bedreigen en mishandelen “het liefst allemaal persoonlijk in elkaar slaan”. Dat zei de minister-president tijdens zijn wekelijkse persconferentie. De minister-president voegde eraan toe dat ... nooit geoorloofd is.

Rutte uitte zijn frustratie over het geweld tegen politieagenten, brandweerlieden en ambulancepersoneel.

naar: www.nrc.nl van 11 januari 2019

- 1p 29 Welk begrip moet op de puntjes in tekst 19 worden ingevuld?
- A eigenrichting
 - B klassenjustitie
 - C recidive
 - D resocialisatie

Zie tekst 19.

- 1p 30 Criminaliteit kent twee soorten gevolgen: materiële en immateriële.
→ Welk soort gevolg van criminaliteit is in tekst 19 te herkennen? Leg je antwoord uit.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De ... gevolgen van criminaliteit zijn te herkennen, want ...

- 1p 31 Bij een rechtszitting waarbij een verdachte terechtstaat voor bijvoorbeeld zware mishandeling, hebben zowel de verdachte als het slachtoffer een bepaald recht.

Welk recht is dat?

Zij hebben beiden het recht om

- A de samenstelling van de jury mede te bepalen.
- B een requisitoir te houden.
- C getuigen te ondervragen.
- D op de zitting te mogen spreken.

tekst 20

Bejaarde veroordeeld

Een 77-jarige man uit Lelystad is veroordeeld tot 6,5 jaar celstraf, omdat hij tien ouderen bestal met behulp van een babbeltruc. De straf die door de rechter is opgelegd, is hoger dan de eis van de ...**1**...

De advocaat vroeg in zijn ...**2**... om een lagere straf, omdat de verdachte al oud is en niet in de gevangenis wil overlijden.

naar: www.opgelicht.avrotros.nl van 13 december 2018

- 2p 32 Welke begrippen moeten bij 1 en 2 in tekst 20 worden ingevuld?
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
1 = ...
2 = ...

2p 33 Bij het verklaren van crimineel gedrag bestaan twee soorten verklaringen: individueel crimineel gedrag of criminaliteit als maatschappelijk verschijnsel.

Hieronder staan vier uitspraken.

Crimineel gedrag wordt verklaard door

- 1 het feit dat leerprocessen van belang zijn.
 - 2 het feit dat als iemand eenmaal een misdrijf heeft begaan, hij weinig kans krijgt van de omgeving om zich te verbeteren.
 - 3 het hebben van aangeboren eigenschappen.
 - 4 het verkrijgen van status in een groep.
- Geef van elke uitspraak aan of deze past bij de individuele of bij de maatschappelijke verklaring van crimineel gedrag.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul individueel of maatschappelijk in.

uitspraak 1 = ...

uitspraak 2 = ...

uitspraak 3 = ...

uitspraak 4 = ...

Analyse maatschappelijk vraagstuk: eenzaamheid onder ouderen

Bij de beantwoording van de vragen 34 tot en met 42 maak je gebruik van de teksten 1 tot en met 5 en grafiek 1 in het bronnenboekje.

Inleiding

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat veel ouderen in Nederland zich eenzaam voelen. Dit zijn zowel thuiswonende ouderen of ouderen die niet meer in een eigen huis wonen.

Er worden initiatieven opgezet om eenzaamheid onder ouderen te verminderen.

Lees tekst 1.

- 4p **34** Eenzaamheid onder ouderen is een maatschappelijk vraagstuk. Een maatschappelijk vraagstuk heeft een aantal kenmerken. Eén kenmerk is dat het gaat om een situatie die veel mensen onwenselijk vinden. In tekst 1 zijn nog twee andere kenmerken van een maatschappelijk vraagstuk te herkennen.
- Noem **twee andere** kenmerken van een maatschappelijk vraagstuk die in tekst 1 te herkennen zijn en geef per kenmerk aan waarom uit tekst 1 blijkt dat het kenmerk te herkennen is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Kenmerk 1: ... en dit is te herkennen in tekst 1, want ...

Kenmerk 2: ... en dit is te herkennen in tekst 1, want ...

Zie tekst 1.

- 2p **35** Omroep MAX zendt een tv-serie uit over ouderen die zich eenzaam voelen. Hieronder staan twee theorieën over beïnvloeding van mensen door de media.
- 1 de agendatheorie
 - 2 de multi-step-flow-theorie
- Welke beïnvloedingstheorie door de media is af te leiden uit tekst 1? Geef een argument bij je keuze.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De ... is af te leiden, want ...

Zie tekst 1.

- 1p 36 Massamedia hebben verschillende functies. Een van die functies is de socialiserende functie.

Wanneer zal de tv-serie van Omroep MAX een socialiserende functie hebben?

De tv-serie zal een socialiserende functie hebben, als

- A er veel mensen naar de tv-serie gaan kijken.
- B de tv-serie laat zien dat eenzaamheid onder ouderen een groot probleem is.
- C het lukt waarden en normen van kijkers te veranderen.
- D het voor iedereen bedoeld en toegankelijk is.

Lees tekst 2.

- 4p 37 Het samenwerkingsverband Coalitie Erbij is hét landelijke samenwerkingsverband van maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor het verminderen van eenzaamheid onder ouderen. Het samenwerkingsverband Coalitie Erbij zet bepaalde machtsmiddelen in met als doel de eenzaamheid onder ouderen te verminderen. Een van die machtsmiddelen is het bezitten van vaardigheden.

→ Noem **twee andere** machtsmiddelen van Coalitie Erbij die te herkennen zijn in tekst 2 en geef per machtsmiddel aan waarom uit tekst 2 blijkt dat dit machtsmiddel van toepassing is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Machtsmiddel 1: ... en dat blijkt uit tekst 2, want ...

Machtsmiddel 2: ... en dat blijkt uit tekst 2, want ...

- 1p 38 In tekst 3 staat: “Vroeger was het niet echt beter, maar zo voelde het in ieder geval wel.” Dit gevoel hebben veel ouderen, blijkt uit tekst 3. Alles gaat nu veel sneller en dat kan leiden tot een eenzaam gevoel. Welk begrip past het best bij de bovenstaande situatie?

- A actualiteit
- B commercie
- C pluriformiteit
- D referentiekader

- Zie tekst 3.*
- 2p 39 Een van de criteria van objectieve berichtgeving is het scheiden van feiten en meningen.
→ Voldoet tekst 3 aan dit criterium? Leg je antwoord uit en geef nog een **ander** criterium dat past bij objectieve berichtgeving.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Ja, tekst 3 voldoet aan dit criterium, want ...
of
Nee, tekst 3 voldoet niet aan dit criterium, want ...
en
Een **ander** criterium van objectieve berichtgeving is ...

- Lees tekst 4.*
- 2p 40 Vanuit maatschappijkunde wordt op verschillende manieren naar een maatschappelijk probleem gekeken. Dit worden de invalshoeken van maatschappijkunde genoemd.
Twee van die invalshoeken zijn:
– de sociaal-economische invalshoek
– de veranderings- en vergelijkende invalshoek
Beide invalshoeken zijn te herkennen in tekst 4.
→ Geef bij beide invalshoeken een citaat uit tekst 4 waaruit de invalshoek blijkt.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
1 De sociaal-economische invalshoek: een citaat hierbij is ...
2 De veranderings- en vergelijkende invalshoek: een citaat hierbij is ...

- Zie tekst 1 en lees tekst 5.*
- 2p 41 In tekst 1 is te lezen dat de staatssecretaris van VWS een actieplan heeft gepresenteerd waarbij vooral lokale initiatieven van groot belang zijn. In tekst 5 gaat het over Oma's Soep, een van die lokale initiatieven van vrijwilligers om eenzaamheid onder ouderen aan te pakken. Nederland kent een aantal politieke stromingen. Twee daarvan zijn:
1 de christendemocratische stroming
2 de sociaaldemocratische stroming
Het initiatief van Oma's Soep uit tekst 5 past bij uitgangspunten van deze twee politieke stromingen.
→ Noem bij elke politieke stroming een uitgangspunt dat past bij het initiatief van Oma's Soep.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
1 Het initiatief past bij de christendemocratische stroming, want dit past bij het volgende uitgangspunt: ...
2 Het initiatief past bij de sociaaldemocratische stroming, want dit past bij het volgende uitgangspunt: ...

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

Zie grafiek 1.

- 1p 42 Hieronder staan twee uitspraken naar aanleiding van grafiek 1.
- 1 Alle vormen van eenzaamheid komen het meeste voor bij 85-plussers.
 - 2 (Zeer) ernstige eenzaamheid komt het minst voor in de groep 65-74 jaar.
- Geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- uitspraak 1 = ...
- uitspraak 2 = ...

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.